

Hallituksen esitys Eduskunnalle pohjoismaisen avioliittokonvention muuttamisesta tehdyn sopimuksen hyväksymisestä sekä laiksi kyseisen sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan, että Eduskunta hyväksyisi Tukholmassa 6 päivänä helmikuuta 2001 allekirjoitetun sopimuksen pohjoismaiden välillä tehdyn avioliittoa, lapseksiottamista ja holhousta koskevia kansainvälis-yksityisoikeudellisia määräyksiä sisältävän sopimuksen muuttamisesta (pohjoismainen avioliittokonventio).

Ehdotetut muutokset koskevat pohjoismaisen avioliittokonvention määräyksiä viranomaisten toimi-vallasta tutkia asumus-tai avioeroasioita silloin, kun aviopuolisot ovat jonkin sopimusvaltion kansalaisia ja heillä on kotipaikka jossakin sopimusvaltiossa, sekä eräitä liitännäisasiota. Lisäksi ehdotetaan, että avioliittokonventioon lisätään uusi määräys menettelystä, jota sovelletaan, kun samaa asiaa koskeva, samojen osapuolten välinen oikeusjuttu pannaan vireille samanaikaisesti useassa sopimusvaltiossa.

Maaliskuun 1 päivänä 2001 tuli voimaan 29 päivänä toukokuuta 2000 annettu neuvoston asetus (EY) N:o 1347/2000 tuomioistuimen

toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta avioliittoa ja yhteisten lasten huoltoa koskevissa asioissa (Bryssel II -asetus). Pohjoismaiseen avioliittokonventioon ehdotettujen muutosten pääasiallisena tarkoituksena on mahdollistaa käytännössä sopimuksen soveltamisen jatkaminen Suomen ja Ruotsin välillä. Samalla ehdotetut muutokset määräyksiin, jotka koskevat tuomioistuimen toimivaltaa tutkia asumus-tai avioeroasioita sekä eräitä liitännäisasiota, varmistavat sen, että pohjoismaiset määräykset vastaavat sisällöltään Euroopan unionin alueella sovellettavia määräyksiä. Sopimus tulee voimaan seuraavan kuukauden ensimmäisenä päivänä, kun on kulunut kaksi kuu-kautta siitä, kun kaikki sopimusvaltiot ovat hyväksyneet sopimuksen.

Esitykseen sisältyy lakiehdotus sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten hyväksymisestä. Lain on tarkoitus tulla voimaan samana ajankohtana kuin sopimuksen.

SISÄLLISÄLLYSLUETTELO

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ	1
SISÄLLISÄLLYSLUETTELO	2
PERUSTELUT	3
1. Nykytila	3
1.1. Pohjoismainen avioliittokonventio	3
1.2. Bryssel II –asetus	3
1.3. Pohjoismaisen avioliittokonvention muuttamistarve	4
2. Sovitut muutokset	4
2.1. Toimivalta ottaa tutkittavaksi asumus- tai avioeroa koskeva vaatimus	4
2.2. Toimivalta tutkia liitännäisasiota	5
2.2.1 Yleistä	5
2.2.2 Toimivalta tutkia avioerojutun yhteydessä lapsia koskevia asioita.....	6
2.2.3 Itsenäinen toimivalta tutkia lapsia koskevia asioita	6
2.2.4 Vuoden 1980 Haagin yleissopimus	6
2.3. Lainvalintamääräysten muuttaminen	7
2.4. Lis pendens	7
2.5. Tuomioiden tunnustaminen ja täytäntöönpano	8
2.5.1 Tuomioiden tunnustaminen pohjoismaisen avioliittokonvention mukaisesti	8
2.5.2 Täytäntöönpano	9
3. Lakiehdotuksen perustelut	9
3.1. Laki pohjoismaiden välillä tehdyn avioliittoa, lapseksiottamista, ja holhousta koskevia kansain-välis-yksityisoikeudellisia määräyksiä sisältävän sopimuksen muuttamista tarkoittavan sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta	9
4. Esityksen vaikutukset	9
5. Voimaantulo	9
6. Eduskunnan suostumuksen tarpeellisuus	10
7. Muita asiaan vaikuttavia seikkoja.....	10
pohjoismaiden välillä tehdyn avioliittoa, lapseksiottamista ja holhousta koskevia kansainvälis-yksityisoikeudellisia määräyksiä sisältävän sopimuksen muuttamista tarkoittavan sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta	11

PERUSTELUT

1. Nykytila

1.1. Pohjoismainen avioliittokonventio

Pohjoismainen avioliittokonventio (SopS 20/1931) sisältää mm. määräykset tuomioistuimen toimi-vallasta ottaa tutkittavaksi asumusero- tai avioero vaatimus (7 artikla) sekä tuomioistuimen toimivallasta tutkia asumus- tai avioero vaatimuksen yhteydessä nk. liitännäisasiota, esim. lasten huoltoa koskevia asioita (8 artikla). Lisäksi sopimus sisältää sovellettavaa lakia koskevan määräyksen (9 artikla) sekä määräyksen sopimuksen toimivaltamääräysten mukaisesti annetun lainvoimaisen ratkaisun tunnustamisesta ilman erityistä vahvistamista (22 artikla). Nykyisessä sanamuodossaan sopimusta sovelletaan, kun molemmat puoliset ovat jonkin sopimusvaltion kansalaisia.

Pääsääntö tuomioistuimen toimivallasta ottaa tutkittavaksi asumus- tai avioero vaatimus sisältyy 7 artiklan ensimmäiseen kappaleeseen. Pääsäännön mukaan vaatimus asumus- tai avioeron myöntämisestä sopimusvaltion kansalaisille otetaan tutkittavaksi siinä valtiossa, jossa kummallakin puolisoilla on kotipaikka tai jossa heillä viimeksi on samaan aikaan ollut kotipaikka ja jossa toinen heistä edelleen asuu. Mikäli pääsäännön mukaista toimivaltaista tuomioistuinta ei ole, vaatimus voidaan ottaa tutkittavaksi sellaisessa valtiossa, jonka kansalainen jompikumpi puolisoista on (7 artiklan toinen kappale). Tämän toimivaltaperusteen soveltaminen ei siten edellytä, että puolisoilla on asuin-paikka sopimusvaltiossa, vaan ainoastaan, että he ovat jonkin sopimusvaltion kansalaisia. Toimivaltaperusteet on järjestetty hierarkkisesti siten, että pelkästään kansalaisuuteen perustuvaan toimivaltaan voidaan vedota ainoastaan silloin, kun muita toimivaltaperusteita ei ole. Asumuseroon perustuva avioero vaatimus voidaan kuitenkin aina tehdä sellaisessa valtiossa, jonka kansalaisia molemmat puoliset ovat (7 artiklan kolmas kappale).

Asumus- tai avioero vaatimuksen yhteydessä voi myöskin sama tai muu viranomaisen tutkia yhteis-elämän väliaikaista lopettamista, ositusta, vahingonkorvausta,

elatusvelvollisuutta ja lasten huoltoa koskevia kysymyksiä (8 artiklan ensimmäinen kappale). Vaatimus, joka myöhemmin tehdään elatusvelvollisuudesta tai lasten huollosta, otetaan tutkittavaksi siinä valtiossa, jossa vastaajalla on kotipaikka, siinäkin tapauksessa, että se tarkoittaa toisessa sopimusvaltiossa annetun päätöksen muuttamista (8 artiklan toinen kappale). Sopimuksen 22 artiklan mukaan lainvoimainen tuomio tai hallinnollisen viranomaisen päätös, joka on annettu sopimuksen toimivaltamääräysten mukaisesti, on voimassa muissa sopimusvaltioissa ilman erityistä vahvistusta.

1.2. Bryssel II –asetus

Amsterdamin sopimuksen tultua voimaan 1 päivänä toukokuuta 1999, yhteistyöstä yksityisoikeuden alalla EU:n jäsenvaltioiden välillä säädetään Euroopan yhteisön perustamissopimuksen (EY-sopimus) 61-67 artiklassa. Näiden määräysten mukaan jäsenvaltiot pyrkivät säilyttämään ja kehittämään vapauten, turvallisuuden ja oikeudenmukaisuuteen perustuvaa aluetta, jolla taataan henkilöiden vapaa liikkuvuus. Saavuttaakseen mainitut tavoitteet yhteisö päättää muun muassa yksityis-oikeudellisissa asioissa annettujen tuomioiden vapaasta liikkuvuudesta siinä määrin kuin se on tarpeen sisämarkkinoiden moitteettoman toiminnan varmistamiseksi.

Tämä tarkoittaa, että EU:n jäsenvaltioiden välinen yhteistyö edellä mainituissa asioissa toteutetaan nykyisin erityisten yhteisön asiakirjojen, asetusten ja direktiivien mukaisesti. Jäsenvaltiot eivät myöskään voi enää rajoituksetta tehdä kansainvälisiä sopimuksia, joiden tarkoituksena on parantaa tuomioiden vapaata liikkuvuutta, ainakaan silloin, kun yhteisö käyttää toimivaltaansa ja asiasta säädetään hyväksytyssä EU-asiakirjassa.

Amsterdamin sopimuksen hyväksymisen yhteydessä EU-sopimukseen ja EY-sopimukseen liitetyn pöytäkirjan 1 ja 2 artiklan mukaisesti Tanska ei osallistu EY-sopimuksen 61-67 artiklan määräysten mukaiseen yhteistyöhön yksityisoikeuden alalla. Tanskaa voidaan mainitun yhteistyön osalta verrata sellaiseen valtioon, joka ei ole

EU:n jäsenvaltio.

Bryssel II -asetus tuli voimaan 1 päivänä maaliskuuta 2001. Pääsäännön (36 artiklan 1 kohta) mukaan asetus korvaa jäsenvaltioiden väliset yleissopimukset niiltä osin kuin ne koskevat asetuksessa säänneltyjä asioita. Mainitun säännön soveltaminen merkitsisi, että Bryssel II -asetuksen määräykset korvaisivat vastaavat pohjoismaisen avioliittokonvention määräykset Suomen ja Ruotsin välillä. Sen sijaan Bryssel II -asetus ei vaikuta Suomen ja Ruotsin suhteisiin Tanskan, Islannin ja Norjan kanssa. Suomelle ja Ruotsille on kuitenkin annettu Bryssel II -asetuksen 36 artiklan 2 kohdan mukaan oikeus ilmoittaa, pohjoismaista avioliittokonventiota sovelletaan näiden valtioiden keskinäisissä suhteissa asetuksen säännösten sijasta tietyin edellytyksin. Sekä Suomi että Ruotsi on antanut tällaisen ilmoituksen 8 päivänä helmikuuta 2001.

1.3. Pohjoismaisen avioliittokonvention muuttamistarve

Edellä mainitun ilmoituksen antamisen johdosta Suomi ja Ruotsi ovat nimenomaisesti sitoutuneet ottamaan huomioon kansallisuudesta riippumattoman tasa-arvoisen kohtelun periaatteen (36 artiklan 2 kohdan b alakohta) soveltaessaan pohjoismaista avioliittokonventiota. Kyseisen periaatteen mukaan EU:n jäsenvaltiossa asuvaa henkilöä ei saa syrjiä sillä perusteella, että hän on toisen EU:n jäsenvaltion kansalainen.

Käytännössä tämän on katsottu tarkoittavan, että tuomioistuimen toimivalta ottaa avioerovaatimus tutkittavaksi ei voi perustua pelkästään puolisoitten kansallisuuteen, kun toisen puolison asuinpaikka on sellaisessa EU:n jäsenvaltiossa, jossa Bryssel II -asetusta sovelletaan. Jos toinen puolisoista on muuttanut pohjoismaiden ulkopuoliseen EU:n jäsenvaltioon eikä toinen puolisoista enää asu siinä valtiossa, jossa puolisoilla viimeksi oli samaan aikaan asuinpaikka, Pohjoismaisen avioliittokonvention soveltamisen jatkaminen Suomen ja Ruotsin välillä merkitsisi sitä, että avioerovaatimuksen tutkimista varten ei enää olisi toimivaltaista tuomioistuinta. Tämä johtuu siitä, että pohjoismaisen avioliittokonvention mukaan pohjoismaiden kansalaisten välistä asumus- tai avioeroa koskeva vaatimus voidaan ottaa tutkittavaksi

ainoastaan siinä sopimusvaltiossa, jossa molemmilla puolisoilla on asuinpaikka tai jossa puolisoilla viimeksi oli samaan aikaan asuinpaikka ja jossa toinen heistä edelleen asuu, tai jos tällaista tuomioistuinta ei ole käytettävissä, siinä sopimusvaltiossa, jossa toisella puolisoista on asuinpaikka.

Koska edellä kuvatun kaltaista tilannetta tulee välttää, pohjoismaisen avioliittokonvention määräyksiä, jotka koskevat tuomioistuimen toimivaltaa ottaa avioerovaatimus tutkittavaksi, on muutettava siten, että ne täyttävät kansallisuudesta riippumattoman tasa-arvoisen kohtelun periaatteen vaatimuksen. Bryssel II -asetus velvoittaa ainoastaan Suomea ja Ruotsia täyttämään mainitun vaatimuksen sekä muuttamaan toimivaltaperusteita 36 artiklan 2 kohdan c alakohtaan mukaisesti siten, että ne ovat yhdenmukaisia Bryssel II -asetuksen toimivaltaperusteiden mukaisia, mikäli toimivaltaperusteita päätetään muuttaa.

Pohjoismaisen avioliittokonvention soveltamisen jatkaminen on toivottavaa erityisesti sen vuoksi, että kaikkia pohjoismaita koskisivat samat määräykset tuomioistuimen toimivallasta tutkia avioerojuttuja. Näin ollen pohjoismaisen avioliittokonvention muuttamistarve koskee välillisesti kaikkia sopimusvaltioita.

2. Sovitut muutokset

2.1. Toimivalta ottaa tutkittavaksi asumus- tai avioeroa koskeva vaatimus

Sopimuksen 7 artikla koskee kysymystä kansainvälisestä toimivallasta tutkia asumus- tai avioero-vaatimuksia.

Voimassaolevan 7 artiklan ensimmäisen kappaleen mukaan toimivaltamääräyksiä voidaan soveltaa ainoastaan, kun molemmat puoliset ovat pohjoismaiden kansalaisia. Jotta Suomi ja Ruotsi täyttäisivät Bryssel II -asetuksen mukaisen kansallisuudesta riippumattoman tasa-arvoista kohtelua koskevan velvoitteensa, sopimusvaltiot ovat sopineet muuttavansa ensimmäistä kappaletta siten, että sen mukaan puolisoilla tulee olla myös asuinpaikka sopimusvaltiossa, jotta toimivaltamääräystä voidaan soveltaa. Pelkästään toisen puolison kansallisuuteen perustuva 7 artiklan toisen kappaleen toimivaltamääräys kumotaan.

Sovitun mukaisesti 7 artiklan ensimmäiseen

artiklaan on voimassaolevien toimivaltaperusteiden lisäksi sisällytetty useita uusia toimivaltaperusteita. Tämän muutoksen jälkeen toimivaltaperusteet vastaavat Bryssel II –asetuksen määräyksiä. Uuden 7 artiklan ensimmäisen kappaleen mukaan vaatimus asumus- tai avioeron myöntämisestä sopimusvaltioiden kansalaisille, joilla on asuinpaikka jossakin sopimusvaltiossa, otetaan tutkittavaksi siinä valtiossa,

1. jossa puolisoilla on asuinpaikka;
2. jossa puolisoilla viimeksi oli samaan aikaan asuinpaikka ja jossa toinen heistä edelleen asuu;
3. jonka kansalaisia puoliset ovat;
4. jossa vastaajalla on asuinpaikka;
5. jossa jommallakummalla puolisoista on asuinpaikka, jos puoliset jättävät yhteisen hakemuksen;
6. jossa kantajalla on asuinpaikka, jos hän on asunut siellä vähintään vuoden ajan välittömästi ennen hakemuksen tekemistä; taikka
7. jossa kantajalla on asuinpaikka, jos hän on asunut siellä vähintään kuuden kuukauden ajan ennen hakemuksen tekemistä ja hän on kyseisen valtion kansalainen.

Artiklan toisen kappaleen mukaan vaatimus avioeron myöntämisestä asumuseron perusteella voidaan ottaa tutkittavaksi myös siinä valtiossa, jossa asumuseropäätös on tehty.

Nykyisen 7 artiklan ensimmäisessä ja kolmannessa kappaleessa mainitut toimivaltaperusteet on otettu mukaan myös uuteen artiklaan. Nämä toimivaltaperusteet sekä ”vastaajan asuinpaikka” ja ”jommankumman puolison asuinpaikka, jos puoliset jättävät yhteisen hakemuksen”, ovat perinteisiä ja yleisesti hyväksyttäviä toimivaltaperusteita.

Myös kantajan kotipaikka – forum actoris – on otettu mukaan hyväksyttäväksi toimivaltaperusteeksi sillä edellytyksellä, että kantaja on asunut asuinpaikkavaltiossa vähintään vuoden tai, jos hän kantaja on asuinpaikkavaltion kansalainen, kuuden kuukauden ajan välittömästi ennen hakemuksen tekemistä. Määräys vastaa hakijan intressejä avioerojutussa. Ongelmia voi syntyä esimerkiksi sellaisessa tilanteessa, jossa puoliset ovat asumuserossa, toinen puolisoista on sittemmin muuttanut Islantiin ja toinen asuu Suomessa, eikä Islannissa asuva puoliso halua avioeroa. Suomessa

asuvan henkilön voi olla hankala nostaa avioerokanne islantilaisessa tuomioistuimessa. Sen vuoksi on aiheellista, että kantajalla on tällaisissa tapauksissa mahdollisuus nostaa kanne asuinpaikkavaltiossaan edellä mainituin edellytyksin.

Se, että molempien puolisoitten kansallisuus on otettu mukaan toimivaltaperusteeksi, on yhdenmukaista Bryssel II –asetuksen määräysten kanssa. Lisäksi Bryssel II –asetuksessa on erityinen toimi-valtamääräys, joka koskee vastakannetta. Sellaista ei ole tarpeen sisällyttää pohjoismaiseen sopimukseen, koska toimivalta tutkia vastakanteita on jo mahdollinen kaikissa pohjoismaissa.

Samoin kuin Bryssel II –asetuksessa, sopimuksessa ehdotetut toimivaltaperusteet ovat vaihtoehtoisia ja mahdollistavat sen, että puolisoilla on yksittäisessä tapauksessa mahdollisuus valita kahden tai jopa useamman valtion viranomaisten välillä.

Uuden 7 artiklan toisen kappaleen määräykset vastaavat nykyistä kolmatta kappaletta ja sisältävät erityisen toimivaltaperusteen, joka liittyy vaatimukseen avioeron myöntämisestä asumuseron perusteella. Tällainen vaatimus voidaan ottaa tutkittavaksi myös siinä valtiossa, jossa asumuseropäätös on tehty.

2.2. Toimivalta tutkia liitännäisasiota

2.2.1 Yleistä

Sopimuksen 8 artikla koskee viranomaisten toimivaltaa tutkia asumus- tai avioerovaatimuksen yhteydessä nk. liitännäisasiota.

Muutetun 8 artiklan ensimmäisen ja toisen kappaleen mukaan viranomainen on toimivaltainen tutkimaan lapsen huoltoa, asumista ja tapaamisoikeutta koskevia kysymyksiä asumus- tai avioerovaatimuksen yhteydessä. Myös yhteiselämän väliaikaista lopettamista ja ositusta koskevat kysymykset kuuluvat edelleen toimivaltamääräysten soveltamisalaan. Sen sijaan sopimusvaltiot sopivat, että sana ”vahingonkorvausta” poistetaan 8 artiklan ensimmäisestä kappaleesta, koska missään pohjois-maassa ei ole enää mahdollista hakea vahingonkorvausta avioeron perusteella.

Lasten tapaamisoikeutta ja lapsen asumista ei

mainita nykyisissä määräyksissä. Tästä huolimatta on pidetty selvänä sitä, että ainakin tapaamisoikeus kuuluu jo nyt 8 artiklan soveltamisalaan. Uuden sanamuodon tarkoituksena on ollut määräysten nykyaikaistaminen ja selventäminen.

Muutetun 8 artiklan mukaan toimivalta käsittää ainoastaan puolisoitten yhteiset lapset. Sen sijaan artikla ei koske toisen puolison edellisestä avioliitosta olevaa lasta, jos toinen puoliso ei ole adoptoinut lasta. Tältä osin 8 artiklan uusi sanamuoto vastaa asiasisällöltään Bryssel II -asetusta. Rajoitus merkitsee sitä, että viranomaisen toimivalta tutkia lasten huoltoon liittyviä kysymyksiä silloin, kun lapset eivät ole puolisoitten yhteisiä, ratkaistaan asianomaisen maan voimassaolevien toimivaltasäännösten mukaisesti.

2.2.2 Toimivalta tutkia avioerojutun yhteydessä lapsia koskevia asioita

Jotta tuomioistuimien on toimivaltainen tutkimaan 8 artiklan ensimmäisen kappaleen mukaisia liitännäisasiota, kysymys on otettava esille 7 artiklan mukaisen avioerojutun yhteydessä. Myös muutetun 8 artiklan sanamuodossa on vastaava yhteys 7 artiklan mukaiseen toimivaltaan.

Bryssel II -asetuksen mukaan myös 8 artiklan sisältämien toimivaltaperusteiden on oltava yhdenmukaisia asetuksen kanssa. Lapsella on esimerkiksi oltava asuinpaikka jossakin pohjoismaassa, jotta 8 artiklan mukaisia toimivaltaperusteita voidaan soveltaa.

Lapsen huoltoa, asumista ja tapaamisoikeutta koskevat kysymykset voidaan ottaa tutkittavaksi siinä valtiossa, jossa lapsen vanhempien välinen avioero on vireillä, riippumatta siitä, onko lapsen asuinpaikka kyseisessä valtiossa vai toisessa pohjoismaassa. Jälkimmäisessä tapauksessa edellytetään kuitenkin tiettyjen ehtojen täyttämistä. Sen lisäksi, että lapsen on oltava puolisoitten yhteinen, tulee ainakin toisen vanhemmista olla lapsen huoltaja. Lisäksi vaaditaan, että puolisoit ovat hyväksyneet, että asia tutkitaan siinä valtiossa, jossa asumus- tai avioeroa koskeva vaatimus otetaan tutkittavaksi, ja että asian tutkiminen tuossa valtiossa on lapsen edun mukaista. Jos lapsella on vanhempien ohella kolmas huoltaja, on myös tällaisen huoltajan mielipide otettava huomioon, kun tutkitaan

onko näiden kysymysten tutkittavaksi ottaminen lapsen edun mukaista.

Sopimuksen 8 artikla koskee sekä tuomioistuimia että hallinnollisia viranomaisia, ja määrittää siten myös sen, minkä valtion sosiaalilautakunta (tai vastaava lautakunta) on toimivaltainen hyväksymään vanhempien keskenään tekemän sopimuksen lapsen huollosta, asumisesta tai tapaamisoikeudesta. Näin ollen 8 artiklan soveltaminen ei edellytä sitä, että lapsen huoltoa koskevan kysymyksen tutkii sama viranomainen kuin avioerojutun.

2.2.3 Itsenäisen toimivalta tutkia lapsia koskevia asioita

Pohjoismaisen avioliittokonvention 8 artiklan toisen kappaleen nykyinen sanamuoto määrittää toimivallan tutkia lapsen huoltoa koskevia vaatimuksia, jotka tehdään sen jälkeen, kun asumus- tai avioerokanne on tutkittu. Edellytyksenä määräyksen soveltamiselle on, että lapsen vanhemmat ovat aiemmin olleet keskenään avioliitossa. Kappaleen määräysten katsotaan käsittävän myös tapaamis-oikeutta koskevat kysymykset. Sopimuksessa ei ole määräyksiä lapsista, joiden vanhemmat eivät ole tai eivät ole olleet keskenään avioliitossa.

Sopimusvaltiot ovat sopineet, että nykyisen 8 artiklan toinen kappale kumotaan, koska vuoden 1931 pohjoismaisen avioliittokonvention määräyksissä, jotka koskevat toimivaltaa tutkia avioerokanteesta erillisiä lapsen huoltoon liittyviä kysymyksiä, ei oteta huomioon lapsen asuinpaikkaa.

Kysymys tuomioistuimen toimivallasta tutkia lapsen huoltoon liittyviä kysymyksiä, jotka otetaan esille erillään avioerokanteesta, ratkaistaan jatkossa asianomaisen maan voimassaolevien itsenäistä kansainvälistä toimivaltaa koskevien sääntöjen mukaisesti. Suomen osalta tämä merkitsee sitä, että lapsen huoltoa ja tapaamisoikeutta koskevan lain (361/1983) 19-21 §:n määräyksiä sovelletaan lapsen huoltoa koskeviin juttuihin, joilla ei ole yhteyttä avioerokanteeseen.

2.2.4 Vuoden 1980 Haagin yleissopimus

Ehdotetussa 8 artiklan kolmannessa kappaleessa tarkoitetaan tilanteita, joissa lapsi on luvattomasti viety toiseen valtioon

tai jätetty palauttamatta toisesta valtiosta, joka ei ollut lapsen asuinpaikkavaltio luvattoman poisviennin tai palauttamatta jättämisen ajankohtana. Artiklan tarkoituksena on, että sen valtion viranomaisen, johon lapsi on viety, on ensimmäisen ja toisen kappaleen määräysten mukaista toimivaltaansa arvioidessaan otettava huomioon se, liittyykö asiaan lapsen luvaton poisvienti tai palauttamatta jättäminen, jota tarkoitetaan yksityisoikeuden alaa koskevassa vuoden 1980 Haagin yleissopimuksessa kansainvälisestä lapsikaappauksesta (SopS 57/1994) (3 artikla). Vaikka viranomaisen katsoisi olevansa toimivaltainen pohjoismaisen avioliittokonvention 8 artiklan mukaisesti, sen tulee pidättäytyä antamasta päätöstä oikeudesta lapsen huoltoon, kunnes on selvitetty, että Haagin yleissopimuksen mukaisia edellytyksiä lapsen palauttamiselle ei ole olemassa, tai ellei hakemusta lapsen palauttamisesta ole tehty kohtuullisessa ajassa siitä, kun viranomaisen on saanut tiedon luvattomasta poisviennistä tai palauttamatta jättämisestä (16 artikla). Kaikki pohjoismaat ovat vuoden 1980 Haagin yleissopimuksen sopimuspuolia. Avioliittokonvention 8 artiklan kolmas kappale vastaa Bryssel II -asetuksen 4 artiklaa, ja on otettu mukaan ainoastaan asian selvittämiseksi.

2.3. Lainvalintamääräysten muuttaminen

Pohjoismaisen avioliittokonvention 9 artiklassa määritetään, minkä valtion lakia sovelletaan 7 ja 8 artiklassa mainittuihin kysymyksiin. Nykyisen 9 artiklan ensimmäisessä kappaleessa todetaan nimenomaisesti, että ositusta ja vahingonkorvausta koskevat asiat on aina ratkaistava sen lain mukaan, jota on sovellettava puolisoitten varallisuussuhteisiin.

Kuten edellä 2.2.1 jaksossa todetaan, missään pohjoismaassa ei ole enää mahdollista saada vahingonkorvausta avioeron perusteella. Sen vuoksi sana ”vahingonkorvausta” poistetaan 8 artiklan ensimmäisestä kappaleesta. Näissä olosuhteissa myöskään 9 artiklaan ei tule sisällyttää ”vahingonkorvausta”. Uuden 9 artiklan sanamuodossa ei sen vuoksi enää mainita vahingonkorvausta. Muilta osin 9 artiklan muutokset ovat lähinnä

toimituksellisia.

2.4. Lis pendens

Pohjoismaisen avioliittokonvention nykyiseen sanamuotoon ei sisälly nimenomaisia määräyksiä siitä, miten tuomioistuinten tulee menetellä nk. lis pendens -vaikutuksen osalta, ts. kun samojen osa-puolten välillä pannaan vireille samaa asiaa koskeva kanne useamman kuin yhden sopimusvaltion tuomioistuimessa.

Uuteen 7 artiklaan sisältyy nykyisen artiklan sanamuodosta poiketen vaihtoehtoisia toimivaltaperusteita. Näin ollen usean sopimusvaltion viranomaisella voi olla samanaikaisesti toimivalta käsitellä samojen osapuolten välistä asumus- tai avioerokannetta sekä 8 artiklassa mainittuja liitännäisasiota. Samojen osapuolten välinen samaa asiaa koskeva vaatimus voisi siten olla samanaikaisesti vireillä useamman kuin yhden sopimusvaltion tuomioistuimessa. Sen välttämiseksi, että samaa asiaa koskeva kanne voitaisiin samanaikaisesti nostaa useassa valtiossa, ja sen estämiseksi, että eri valtiot antaisivat toisistaan poikkeavia ratkaisuja, jotka tulisivat voimaan näissä valtioissa, sopimukseen sisällytetään nyt nimenomaiset määräykset viranomaisten velvollisuudesta ottaa huomioon toisessa pohjoismaassa vireillä oleva menettely.

Tavallisin ratkaisu lis pendens -ongelmaan on se, että tuomioistuin jättää voimassaolevan lainsäädännön mukaisesti tutkimatta kanteen, joka on nostettu myöhemmin. Tällainen määräys on sisällytetty esim. Bryssel II -asetuksen 11 artiklaan. Myös pohjoismaissa vuoden 1977 pohjoismaisen tuomioiden tunnustamista koskevan sopimuksen nojalla säädetyissä yhtenäisissä laeissa on määräys lis pendens -vaikutuksesta. Uusi 8 artiklan vastaa asiasisällöltään Bryssel II -asetuksen 11 artiklaa.

8 a artiklan ensimmäisen kappaleen mukaan tapauksissa, joissa eri sopimusvaltioiden toimivaltaisissa viranomaisissa saatetaan samojen asianosaisten välillä vireille 7 tai 8 artiklan mukainen asia, tulee sen viranomaisen, jossa asia on saatettu vireille myöhemmin, omasta aloitteestaan jättää asia tutkimatta. Tämä merkitsee sitä, että kanne jätetään tutkimatta, kun on osoitettu, että toimivaltainen viranomaisen on se, jossa

kanne on ensin nostettu.

Jos 7 artiklan mukainen asumus- tai avioero vaatimus ja mahdollinen 8 artiklan mukainen liitännäisasia on vireillä sopimusvaltion toimivaltaisessa viranomaisessa, tämä estää 8 a artiklan mukaan sen, että myöhemmin samojen osapuolten välinen samaa asiaa koskeva kysymys samanaikaisesti tutkitaan toisen sopimusvaltion toimivaltaisessa viranomaisessa. Artiklan sanamuodon perusteella tämä tarkoittaa sitä, että vireillä olevan liitännäisasian, esimerkiksi lasten huoltoa koskevan asian käsittely estää myös erillisen samaa asiaa koskevan kanteen tutkittavaksi ottamisen toisessa tuomioistuimessa. Artikla ei kuitenkaan koske tilannetta, jossa lasten huoltoa koskevassa asiassa nostetaan erillinen kanne silloin, kun lapsen huoltoa koskeva kysymys pannaan vireille liitännäisasiana. Tällaista tilannetta voi kuitenkin koskea itsenäiset lis pendens -säännöt, jotka estävät liitännäisasian tutkittavaksi ottamisen.

Ehdotetun 8 a artiklan toisessa kappaleessa asumuseroa koskeva asia rinnastetaan avioeroa koskevaan asiaan, kun kyse on lis pendens -vaikutuksesta. Tämän perusteella jo vireille pantu vaatimus asumus- tai avioerosta estää asumus- tai avioeroa koskevan vaatimuksen tutkittavaksi ottamisen toisessa sopimusvaltiossa. Puolisoiden mahdollisuus jarruttaa avioeroa tekemällä asumuserohakemus pitäisi olla marginaalinen, koska 9 artiklan mukaan asumuseroaika voidaan lukea mukaan harkinta-aikaan avioero vaatimuksen tutkinnan yhteydessä sellaisessa valtiossa, jossa ei ole säännöksiä asumuserosta.

2.5. Tuomioiden tunnustaminen ja täytäntöönpano

2.5.1 Tuomioiden tunnustaminen pohjoismaisen avioliittokonvention mukaisesti

Pohjoismaisen avioliittokonvention nykyisen 22 artiklan mukaan lainvoimainen tuomio tai hallinnollisen viranomaisen päätös, joka on annettu esim. 7 tai 8 artiklan mukaisesti, on voimassa muissa sopimusvaltioissa erityisettä vahvistuksetta ja näiden viranomaisten tutkimatta onko ratkaisu oikea tai ovatko sen edellytykset olemassa, mikäli ratkaisu perustuu siihen, että asianomaisella

henkilöllä on katsottu olevan kotipaikka tai kansalaisuus jossakin sopimusvaltiossa. Nykyisessä 22 artiklassa ainoastaan kotipaikka ja kansalaisuus ovat toimivaltaperusteita. Kun 7 ja 8 artiklaa muutetaan, nykyisen 22 artiklan sanamuoto ei ole enää riittävä. Sen varmistamiseksi, että viranomaisen toimi-valtaa ei saa ottaa uudelleen harkittavaksi yksittäisessä tapauksessa, 22 artiklaa on tarkistettu kielellisesti siten, että se on yhdenmukainen 7 ja 8 artiklaan tehtyjen muutosten kanssa.

Bryssel II -asetuksesta poiketen pohjoismaisen avioliittokonventio ei sisällä kieltäytymisperusteita sopimuksessa tarkoitettun ratkaisun tunnustamiselle. Koska Bryssel II -asetus ei edellytä, että pohjoismaisen avioliittokonvention tuomioiden tunnustamista koskevat määräykset ovat yhdenmukaisia asetuksen vastaavien määräysten kanssa, pohjoismaista avioliittokonventiota ei tarvitse muuttaa näiltä osin.

Sopimuksen 8 artiklan muuttamisen jälkeen viranomaisella on toimivalta käsitellä lapsen huoltoa koskevia kysymyksiä ainoastaan liitännäisasiana.

Lisäksi toimivaltamääräykset koskevat ainoastaan puolisoitten yhteisiä lapsia. Sellaisia lapsen huollosta annettuja ratkaisuja, jotka eivät kuulu 8 artiklan soveltamisalaan, ei voida tunnustaa 22 artiklan nojalla. Pohjoismaissa näiden lapsen huoltoa koskevien ratkaisujen tunnustamiseen, kun on kyse alle 16-vuotiaista lapsista, sovelletaan vuonna 1980 tehtyä eurooppalaista yleissopimusta lasten huoltoa koskevien päätösten tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta ja lasten palauttamisesta (SopS 56/1994). Vanhempien lasten osalta voidaan soveltaa asianomaisten maiden omia määräyksiä tuomioiden tunnustamisesta. Suomessa tällaiset ratkaisut tunnustetaan lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta annetun lain (361/1983) 24 ja 25 §:n määräysten mukaisesti.

Pohjoismaisen avioliittokonvention 22 artikla sisältää myös määräyksen, jonka mukaan jossakin sopimusvaltiossa annettu lainvoimainen tuomio tunnustetaan myös silloin, kun se koskee sopimus-valtion kansalaisten kesken solmitun avioliiton mitättömyyttä tai peruuntumista. Käytännössä määräyksellä tarkoitetaan tuomioita, jotka on annettu Tanskassa, Islannissa tai Norjassa, koska Suomessa ja Ruotsissa avioliitto puretaan aina avioeron

kautta. Koska Bryssel II –asetuksen määräykset tuomioiden tunnustamisesta koskevat ainoastaan tuomioita, jotka on annettu sellaisissa valtioissa, joita asetus sitoo, niitä ei sovelleta Tanskassa, Islannissa tai Norjassa annettuihin tuomioihin. Tämä tarkoittaa sitä, että Suomi ja Ruotsi voivat myös sen jälkeen, kun Bryssel II –asetus on tullut voimaan, edelleen tunnustaa avioliiton mitättömyyttä tai peruuntumista koskevat tuomiot pohjoismaisen avioliittokonvention 22 artiklan määräysten mukaisesti, vaikka toinen puolisoista tai molemmat puoliset, joita tuomio koskee, asuivat valtiossa, jota Bryssel II –asetus sitoo. Se, että Tanska voi myöhemmin tulla Bryssel II –asetuksen sitomaksi, tarkoittaa tässä yhteydessä ainoastaan sitä, että Bryssel II –asetuksen toimivaltasäännökset sitovat Tanskan viranomaisia. Tällaisella muutoksella ei ole vaikutusta 22 artiklan tuomioiden tunnustamista koskevaan määräykseen.

2.5.2 Täytäntöönpano

Pohjoismaiseen avioliittokonventioon ei sisälly määräyksiä tuomioiden täytäntöönpanosta. Tanskan, Suomen, Norjan ja Ruotsin yhdenmukaisissa laeissa, jotka on annettu vuoden 1977 pohjoismaisen yksityisoikeudellista vaatimusta koskevien tuomioiden tunnustamista ja täytäntöönpanoa koskevan sopimuksen (SopS 55-56/1977) nojalla, on määräyksiä tuomioiden täytäntöönpanosta, mukaan lukien lapsen huoltoa koskevat tuomiot.

Bryssel II –asetukseen sisältyy myös säännöksiä täytäntöönpanosta. Suomella ja Ruotsilla on asetuksen mukaan velvollisuus soveltaa keskinäisissä suhteissaan asetuksen tuomioiden täytäntöönpanoa koskevia määräyksiä, kun tuomiot koskevat asetuksen soveltamisalaan kuuluvia lapsen huoltoon liittyviä kysymyksiä. Bryssel II –asetus ei sisällä mahdollisuutta poikkeukseen, jonka mukaan nämä maat voisivat soveltaa asetuksen säännösten sijaan pohjoismaista avioliittokonventiota.

3. Lakiehdotuksen perustelut

3.1. Laki pohjoismaiden välillä tehdyn avioliittoa, lapseksiottamista, ja holhousa koskevia kansain-välis-yksityisoikeudellisia

määräyksiä sisältävän sopimuksen muuttamista tarkoittavan sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta

1 §. Pykälä sisältää määräyksen, jonka mukaan sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset ovat lakina voimassa niin kuin Suomi on niihin sitoutunut.

2 §. Pykälän mukaan tarkempia säännöksiä tämän lain täytäntöönpanosta voidaan antaa tasavallan presidentin asetuksella.

3 §. Pykälän 1 momenttiin sisältyy voimaantuloa koskeva säännös, jonka mukaan lain voimaantulosta säädetään tasavallan presidentin asetuksella. Pykälän 2 momenttiin sisältyy säännös, jonka mukaan tasavallan presidentin asetuksella voidaan päättää, että ennen sopimuksen kansainvälistä voimaantuloa tätä lakia sovelletaan Suomen ja sellaisen sopimusvaltion välillä, joka on antanut sopimuksen 4 artiklan mukaisen ilmoituksen.

4. Esityksen vaikutukset

Sopimuksen voimaantulo merkitsee sitä, että Suomen ja Ruotsin keskinäisissä suhteissa sovelletaan pohjoismaisen avioliittokonvention määräyksiä viranomaisen toimivallasta avioerokanteissa ja lasten huoltoa, asumista ja tapaamisoikeutta koskevissa liitännäsasioissa, sekä näiden toimivaltamääräysten nojalla annettujen ratkaisujen tunnustamista koskevia määräyksiä, vastaavien Bryssel II –asetuksen määräysten sijasta. Esityksellä ei ole taloudellisia vaikutuksia. Esityksen vaikutuksia Suomen oikeusjärjestyksen sisältöön on selvitetty edellä.

5. Voimaantulo

Muutosopimuksen III artiklan mukaan sopimus tulee voimaan sen kuukauden ensimmäisenä päivänä, joka alkaa kahden kuukauden kuluttua siitä, kun kaikki sopimusvaltiot ovat yhtyneet sopimukseen. Ruotsin ulkoasiainministeriö ilmoittaa sopimusvaltioille ratifiointiasiakirjojen tallettamisesta ja sopimuksen voimaantulon ajankohdasta.

Sopimuksen IV artiklassa todetaan, että ennen tämän sopimuksen voimaantuloa

kukin sopimusvaltio voi joko yhtyessään sopimukseen tai myöhemmin ilmoittaa, että sen osalta sopimusta sovelletaan sen suhteissa muihin saman ilmoituksen tehneisiin sopimusvaltioihin. Ilmoitus tulee voimaan 14 päivän kuluttua sen jälkeen, kun se on talletettu Ruotsin ulkoasiainministeriöön.

Esityksessä ehdotetaan, että Suomi antaa edellä tarkoitettun ilmoituksen liittyessään sopimukseen. Ilmoituksen tarkoituksena on mahdollisuuksien mukaan rajoittaa sitä ajanjaksoa, jonka aikana Suomen ja Ruotsin keskinäisissä suhteissa sovelletaan Bryssel II -asetuksen määräyksiä pohjoismaisen avioliittokonvention vastaavien määräysten sijaan.

Tarkoituksena on, että tähän esitykseen sisältyvä kansallinen laki tulee voimaan neljäntoista päivän kuluttua siitä, kun sopimuksen 4 artiklassa tarkoitettu ilmoitus on talletettu.

6. Eduskunnan suostumuksen tarpeellisuus

Perustuslain 94 §:n 1 momentin mukaan eduskunta hyväksyy muun muassa sellaiset valtiosopimukset ja muut kansainväliset velvoitteet, jotka sisältävät lainsäädännön alaan kuuluvia määräyksiä. Eduskunnan perustuslakivaliokunnan mukaan tämän perustuslaissa tarkoitettu hyväksymistoimivalta kattaa kaikki aineelliselta luonteeltaan lainsäädännön alaan kuuluvat kansainvälisen velvoitteen määräykset. Valtiosopimukseen sisältyvä määräys on perustuslakivaliokunnan kannan mukaan katsottava lainsäädännön alaan kuuluvaksi muun muassa silloin, kun määräys koskee yksilön oikeuksien tai velvollisuuksien perusteita, kun määräyksen

tarkoittamasta asiasta on voimassa lain säännöksiä tai kun siitä on Suomessa vallitsevan käsityksen mukaan säädettävä lailla.

Pohjoismaisen avioliittokonvention määräykset on saatettu voimaan lailla. Lainsäädännön alaan kuuluviksi määräyksiksi katsotaan ne sopimuksen määräykset, jotka koskevat Suomen tuomioistuinten kansainvälistä toimivaltaa ja ulkomaisten ratkaisujen tunnustamista Suomessa. Pohjoismaiseen avioliittokonvention tehdyillä muutoksilla muutetaan edellä mainittuja lailla voimaansaatettuja määräyksiä. Eduskunnan suostumus on siten tarpeen mainitun sopimuksen hyväksymiseksi.

7. Muita asiaan vaikuttavia seikkoja

Bryssel II -asetuksen merkitystä ja sen vaikutusta sopimukseen on selvitetty edellä. Edellä olevan perusteella ja perustuslain 94 §:n mukaisesti esitetään,

että Eduskunta hyväksyisi sopimuksen pohjoismaiden välillä tehdyn avioliittoa, lapseksiottamista ja holhousta koskevia kansainvälis-yksityisoikeudellisia määräyksiä sisältävän sopimuksen muuttamisesta, ja että eduskunta hyväksyisi sen, että Suomi ilmoittaa sopimuksen 4 artiklan mukaisesti, että Suomen osalta sopimusta sovelletaan sen suhteissa muihin saman ilmoituksen tehneisiin sopimusvaltioihin.

Koska sopimukseen sisältyy lainsäädännön alaan kuuluvia määräyksiä, annetaan samalla Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

pohjoismaiden välillä tehdyn avioliittoa, lapseksiottamista ja holhousta koskevia kansainvälis-yksityisoikeudellisia määräyksiä sisältävän sopimuksen muuttamista tarkoittavan sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §
Suomen Islannin, Norjan, Ruotsin ja Tanskan kesken Tukholmassa 6 päivänä helmikuuta 1931 tehdyn, avioliittoa, lapseksiottamista ja holhousta koskevia kansainvälis-yksityisoikeudellisia määräyksiä sisältävän sopimuksen muuttamista tarkoittavan Tukholmassa 6 päivänä helmikuuta 2001 tehdyn sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset ovat lakina voimassa niin kuin Suomi on niihin sitoutunut.

2 §
Tarkempia säännöksiä tämän lain täytäntöönpanosta voidaan antaa tasavallan presidentin asetuksella.

3 §
Tämän lain voimaantulosta säädetään tasavallan presidentin asetuksella. Tasavallan presidentin asetuksella voidaan päättää, että ennen sopimuksen kansainvälistä voimaantuloa tätä lakia sovelletaan Suomen ja sellaisen sopimusvaltion välillä, joka on antanut sopimuksen 4 artiklan mukaisen ilmoituksen.

Helsingissä 11 päivänä toukokuuta 2001

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Vt. ulkoasiainministeri
Pääministeri Paavo Lipponen

Tanskan, Suomen, Islannin, Norjan ja Ruotsin välinen

SOPIMUS

Suomen, Islannin, Norjan, Ruotsin ja Tanskan kesken Tukholmassa 6 päivänä helmikuuta 1931 tehdyn avioliittoa, lapseksiottamista ja holhousta koskevia kansainvälis-yksityisoikeudellisia määräyksiä sisältävän sopimuksen muuttamisesta

Tanskan, Suomen, Islannin, Norjan ja Ruotsin hallitukset ovat sopineet seuraavasta:

Artikla I

Suomen, Islannin, Norjan, Ruotsin ja Tanskan kesken Tukholmassa 6 päivänä helmikuuta 1931 tehtyyn avioliittoa, lapseksiottamista ja holhousta koskevaan kansainvälis-yksityisoikeudellisia määräyksiä sisältävään sopimukseen, sellaisena kuin se on muutettuna Oslossa 25 päivänä helmikuuta 2000 tehdyllä sopimuksella, joka ei ole vielä tullut voimaan, tehdään seuraavat muutokset:

Sopimuksen 7 artikla muutetaan kuulumaan:

Vaatus asunus- tai avioeron myöntämisestä sopimusvaltion kansalaisille, joilla on asuinpaikka jossakin sopimusvaltiossa, otetaan tutkittavaksi siinä valtiossa,

1. jossa puolisoilla on asuinpaikka;
2. jossa puolisoilla viimeksi oli samaan aikaan asuinpaikka ja jossa toinen heistä edelleen asuu;
3. jonka kansalaisia puoliset ovat;
4. jossa vastaajalla on asuinpaikka;
5. jossa jommallakummalla puolisoista on asuinpaikka, jos puoliset jättävät yhteisen hakemuksen;
6. jossa kantajalla on asuinpaikka, jos hän on asunut siellä vähintään vuoden ajan välittömästi ennen hakemuksen tekemistä; taikka
7. jossa kantajalla on asuinpaikka, jos hän on asunut siellä vähintään kuuden kuukauden ajan ennen hakemuksen tekemistä ja hän on kyseisen valtion kansalainen.

Vaatus avioeron myöntämisestä asunuseron perusteella voidaan ottaa tutkittavaksi myös siinä valtiossa, jossa asunuseropäätös on tehty.

Sopimuksen 8 artikla muutetaan kuulumaan:

Asunus- tai avioerovaatimuksen yhteydessä voi sama tai muu viranomainen tutkia myös yhteiselämän väliaikaista lopettamista ja

ositusta koskevia kysymyksiä. Myös lapsen huoltoa, asumista ja tapaamisoikeutta koskeva kysymys voidaan tutkia, jos

1. lapsi on puolisoitten yhteinen; ja
2. lapsella on asuinpaikka siinä valtiossa, jossa asunus- tai avioeroa koskeva asia otetaan tutkittavaksi.

Jos lapsen asuinpaikka ei ole siinä valtiossa, jossa asunus- tai avioeroa koskeva vaatimus otetaan tutkittavaksi, lapsen huoltoa, asumista ja tapaamisoikeutta koskeva kysymys voidaan kuitenkin tutkia, jos

1. lapsella on asuinpaikka jossakin sopimusvaltiossa;
2. lapsi on puolisoitten yhteinen ja ainakin toinen puolisoista on lapsen huoltaja;
3. puoliset ovat hyväksyneet, että asia tutkitaan siinä valtiossa, jossa asunus- tai avioeroa koskeva vaatimus otetaan tutkittavaksi; ja
4. asian tutkiminen tuossa valtiossa on lapsen edun mukaista.

Kysymyksissä, jotka koskevat lapsen huoltoa, asumista ja tapaamisoikeutta, on 1 ja 2 kappaleessa tarkoitettua toimivaltaa käytettävä kansainvälisestä lapsikaappauksesta Haagissa 25 päivänä lokakuuta 1980 tehdyn yksityisoikeuden alaa koskevan yleissopimuksen mukaisesti. Erityisesti on otettava huomioon yleissopimuksen 3 ja 16 artiklat.

Sopimukseen lisätään uusi 8 a artikla seuraavasti:

Jos eri sopimusvaltioiden toimivaltaisissa viranomaisissa saatetaan samojen asianosaisten välillä vireille 7 tai 8 artiklan mukainen asia, tulee sen viranomaisen, jossa asia on saatettu vireille myöhemmin, omasta aloitteestaan jättää asia tutkimatta.

Asunuseroa koskevaa asiaa ja avioeroa koskevaa asiaa pidetään tätä artiklaa sovellettaessa samana asiana.

Sopimuksen 9 artikla muutetaan kuulumaan:

Tutkittaessa 7 ja 8 artiklassa mainittuja kysymyksiä sovelletaan jokaisessa valtiossa

siellä voimassa olevaa lakia. Ositusta koskevat asiat on kuitenkin aina ratkaistava sen lain mukaan, jota 3 artiklan mukaan on sovellettava puolisoitten varallisuussuhteisiin.

Asumusero, joka on saatu jossakin sopimusvaltiossa, tuottaa toisessa sopimusvaltiossa saman oikeuden avioeroon kuin siinä valtiossa myönnetty asumusero.

Puolisoilla, jotka ovat saaneet asumuseron toisessa sopimusvaltiossa ja jotka eivät ole palanneet yhteiselämään, on oikeus saada avioero sopimusvaltiossa, jonka laissa ei ole säännöksiä asumuserosta vaan avioeroa eräissä tapauksissa edeltävästä harkinta-ajasta, jos puoliset ovat asumuseron myöntämisen jälkeen asuneet erillään harkinta-ajan pituisen ajan.

Sopimuksen 22 artikla muutetaan kuulumaan:

Lainvoimainen tuomio tai hallinnollisen viranomaisen päätös, joka on jossakin sopimusvaltiossa annettu 5, 7, 8, 11, 13, 14, 15, 19 tai 21 artiklan mukaisesti, on voimassa muissa sopimusvaltioissa ilman eri vahvistusta ja ilman, että ratkaisun oikeellisuutta tai viranomaisen toimivaltaa tutkitaan. Sama on voimassa myös, jos jossakin sopimusvaltiossa annettu lainvoimainen tuomio koskee sopimusvaltion kansalaisten kesken solmitun avioliiton mitättömyyttä tai peruutumista.

Artikla II

Sovellettaessa sopimusta Färsaarilla ja Grönlannissa voi Tanskan oikeusministeriö neuvoteltuaan muiden sopimusvaltioiden oikeusministeriöiden kanssa vahvistaa tehtäväksi sellaisia poikkeuksia, joita Färsaarten tai Grönlannin erityiset olot voivat edellyttää.

Artikla III

Sopimusvaltiot voivat yhtyä tähän sopimukseen

a) allekirjoittamalla sen tekemättä ratifiointia koskevaa ehtoa, tai

b) allekirjoittamalla sen ratifiointia koskevin ehdoin ja sen jälkeen ratifioimalla sen.

Ratifiointiasiakirjat on talletettava Ruotsin ulkoasiainministeriöön.

Sopimus tulee voimaan sen kuukauden ensimmäisenä päivänä, joka alkaa kahden kuukauden kuluttua siitä, kun kaikki sopimusvaltiot ovat yhtyneet sopimukseen.

Ruotsin ulkoasiainministeriö ilmoittaa sopimusvaltioille ratifiointiasiakirjojen tallettamisesta ja sopimuksen voimaantulon ajankohdasta.

Artikla IV

Ennen tämän sopimuksen voimaantuloa kukin sopimusvaltio voi joko yhtyessään sopimukseen tai myöhemmin ilmoittaa, että sen osalta sopimusta sovelletaan sen suhteissa muihin saman ilmoituksen tehneisiin sopimusvaltioihin. Ilmoitus tulee voimaan 14 päivän kuluttua sen jälkeen, kun se on talletettu Ruotsin ulkoasiainministeriöön.

Artikla V

Tämän sopimuksen alkuperäiskappale talletetaan Ruotsin ulkoasiainministeriöön, joka toimittaa kullekin sopimusvaltiolle siitä oikeaksi todistetun jäljennöksen.

Tämän vakuudeksi ovat valtuutetut allekirjoittaneet tämän sopimuksen.

Laadittu Tukholmassa 6 päivänä helmikuuta 2001 yhtenä tanskan-, suomen-, islannin-, norjan- ja ruotsinkielisenä kappaleena, jossa on ruotsiksi kaksi tekstiä, toinen Suomea ja toinen Ruotsia varten.